Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi
Journal of Research in Education and Teaching
Aralık 2016 Cilt:5 Özel Sayı Makale No: 37 ISSN: 2146-9199

MESLEK YÜKSEKOKULLARINDA ÖĞRENİM GÖREN GENÇLERİN GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Öğr. Gör. Nuray Öz Ceviz
Marmara Üniversitesi Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu, İstanbul
nuray.ceviz@marmara.edu.tr

Doç. Dr. Mehmet Tektaş
Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi Denizcilik Fakültesi, Balıkesir
mtektas@bandirma.edu.tr

Arş. Gör. Ayşe Yayla
Marmara Üniversitesi Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu, İstanbul
acetinkaya@marmara.edu.tr

Yrd. Doç. Dr. Necla Tektaş
Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi İİBF, Balıkesir
ntektas@bandirma.edu.tr

Arş. Gör. Ali Sarıkaş
Marmara Üniversitesi Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu, İstanbul
ali.sarikas@marmara.edu.tr

Arş. Gör. Zühal Polat
Marmara Üniversitesi Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu, İstanbul
zuhalpolat@marmara.edu.tr

Özet

Ortaya çıkabilecek fırsatları öngörme, çıkan fırsatları değerlendirme ve fırsat yaratma diye tabir edebileceğimiz girişimcilik kavramı, son yıllarda daha da önem kazanmış ve potansiyel girişimci olarak görülen üniversite öğrencileri arasında da popüler bir kavram haline gelmiştir. Bu çalışma; İstanbul ilinde meslek yüksekokulunda eğitimine devam etmekte olan ve eğitimini tamamlamış öğrencilerin girişimcilik eğilimlerini tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Çalışmada; öğrencilerin demografik özellikleri ile girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişkinin çözümlenmesi hedeflenmiştir. Veri toplama aracı olarak anket uygulaması yapılmıştır. Anketin birinci bölümünde demografik bilgileri içeren sorular, ikinci bölümünde ise girişimcilik eğilimlerini tespit etmeye yönelik Likert-tipi sorular yer almaktadır. Anketin değerlendirilmesi sonucunda; yaşı daha genç ve kardeşi olan bireylerde girişimcilik eğiliminin daha fazla olduğu, değişen hayat şartları ve yaşadıkları koşullar kişilerin mesleki tercihlerinde garantici davranmaya çalıştıklarını gösterse de, yaşlarının ilerlemesi ile birlikte çalışma hayatlarının ileri evrelerinde her gencin girişimci birey olma isteğinin ortaya çıktığı gözlemlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Girişimcilik, Girişimcilik Eğilimi, Meslek Yüksekokulu Öğrencileri.

AN INVESTIGATION ON ENTREPRENEURSHIP TRENDS OF YOUNG PEOPLE LEARNING IN VOCATIONAL HIGH SCHOOLS

Abstract

Entrepreneurship is may be described as anticipating opportunities, assessing opportunities or creating opportunities, has gained more importance and also has become a popular concept among university students who are regarded as potential entrepreneurs in recent years. This study was conducted to determine the entrepreneurship tendencies of the students who are continuing their education at the vocational high school in Istanbul and have completed their education. The purpose of the study is to analyze the relationship

between the demographic characteristics of students and entrepreneurial tendencies. A survey has been used as a data acquisition tool. First part of the survey has included demographic characteristics of the respondents, while the second part has included questions in accordance with Likert-scale towards to determine the entrepreneurial tendencies. Evaluation results of the survey have shown that the entrepreneurial tendencies of individuals who are younger and have brother(s)/sister(s) are more than the other participants, and they are cautious for their occupational preferences due to the changing life standards and their living conditions, but also it has been observed that every young individual's desire to become an entrepreneur in the later stages of his/her working life.

Keywords: Entrepreneurship, entrepreneurial tendency, associate students.

GİRİŞ

Girişimcilik, son yıllarda oldukça fazla önem kazanan bir olgu olarak ortaya çıkmakta, özellikle eğitim görmüş genç yetenekler ya da bireyler tarafından arttırılması istenmekte ve böylece toplumun refah seviyesinde artış olacağı düşünülmektedir. Bu doğrultuda eğitim veren tüm orta ve üst düzey kurumlarda girişimcilik ve ilgili derslerin verildiği görülmektedir. Buna rağmen özellikle yurdumuzda açılan orta ve küçük çaplı işletme sayısına bakıldığında istenilen düzeyde artış ile karşılaşılmamaktadır (Y. BAYÜLKEN, 2012). Devlet ve özel kurumlar tarafından sağlanan olanaklar ile bile yeterli seviyeye maalesef ulaşılamamıştır. Hatta yapılan araştırmalar girişimci olarak "eğitimli ve teknik bilgi"nin ağırlığını taşıyan gençlerin daha başarılı olduğunu göstermekte iken (Şenocak, 2000), söz konusu eğitim ve teknik bilgiyi almış üniversite mezunu bireylerin ise devlet memuru olmaya meyilli olduklarını göstermektedir (ULUYOL, 2013). Ayrıca Dünyadaki ilk 100 üniversite ve Türkiye'deki eğitim kurumları arasında verilen girişimcilik eğitimleri karşılaştırıldığında ülkemizde girişimcilik derslerinin yoğun olarak verildiği kurumlar meslek yüksekokulları olarak dikkat çekerken Dünya'da durum tam tersidir. Bu bağlamda verilen eğitimlerin eksiklikleri giderilerek Dünya konjonktürü yakalanırsa, çok daha başarılı girişimcilerin yetiştirileceği öngörülmektedir (Yelkikalan et al., 2010). Öyle ki, Özelleştirme Sosyal Destek Projesi (ÖSDP) kapsamında yapılan Küçük Ölçekli İş Kurma Danışmanlık Desteği (KÖİDD) programlarına Türkiye'de 3 ilde katılan girişimci adayları üzerine yapılan çalışmada, girişimcilik eğilimin eğitim ile doğru orantılı olduğu tespit edilmiştir (Gözek & Akbay, 2012).

Girişimci kelimesi ilk kez Ortaçağ'da kullanılmış ve "enterpere" kelime kökünden türemiştir. "Üstlenmek, girişmek" anlamına gelmektedir. 17. Yüzyılda askeri terminolojide görülmekte ve ilk defa 'risk alan kişi' olarak tanımlandığı Richard Cantillon tarafından basılan bir kitapta karşımıza çıkmaktadır (BOZKURT, KALKAN, KOYUNCU, & ALPARSLAN, 2012; İraz, 2005). Zaman içinde farklılaşan bu tanımlamalar, yaşadığımız yüzyılda daha çok yenilik yapabilen, ortaya çıkan fırsatları değerlendirebilen, parasal ve kişisel olarak tatmin olacak şekilde iş fırsatı olarak "uygulanabilir hale" getirip, finansal, psikolojik ve sosyal riskleri üstlenerek zaman ve çaba harcama eylemi anlamında kullanılmaya başlanmıştır (KORKMAZ, 2012b; Marangoz, 2012). Girişimcilik eylemini gerçekleştiren bireylerin, bireysel farklılıklarından dolayı kendilerine özgü bir girişimcilik anlayışı olması, aslında bu alanda yapılan her tanımda farklılık olabileceğini göstermektedir (BOZKURT et al., 2012). Fakat her anlamda girişimci, sürekli araştırma içinde ve değişimi gerçekleştirme potansiyeline sahip olmalıdır (İşcan & Kaygın, 2011).

Konu ile ilgili literatüre bakıldığında üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri üzerine yapılan çalışmalarda öğrencilerin genellikle kendi işini kurma eğilimi içerisinde oldukları görülmektedir. Amerika'da yapılan bir araştırma sonucuna göre katılımcıların %46'sı kendi işini kurmak isterken, %34'ü firmalarda başarılı olmak istemekte ve kariyer yapma eğilimi göstermektedirler (KARR, 1985). MBA yapan 1000 öğrenci üzerine yapılan araştırmada da öğrencilerin %44'ü aynı sonuçları desteklemektedirler (SANDHOLTZ, 1990). Girişimcinin cinsiyeti ile kendi işini kurma arasında bir ilişki olmadığını ortaya koyan çalışmada da %55 oranında katılımcı üniversite öğrencisi, kendi işini yapmayı tercih etmektedir (Brenner, Pringle, & Greenhaus, 1991). Minniti ise, yaptığı çalışmada kadınların kendi işini kurma konusunda daha az özgüvene sahip olduklarını ve çekindiklerini, bu çekincelerinin başaramama endişelerini yükselttiğini saptamıştır (Minniti, Bygrave, & Autio, 2006). Örücü vd. de erkek öğrencilerin bayanlara göre kendi işini kurma eğilimlerinin daha fazla olduğunu tespit etmiş (Kılıç, Yılmaz, & Örücü, 2007); Kılıç vd. ise, erkek öğrencileri daha yenilikçi olarak nitelendirmiştir (KILIÇ, Keklik, & ÇALIŞ, 2012).

Arslan, Haliç Üniversitesi'nde yaptığı araştırmasında, öğrencilerin "kendi işini kurma" ideallerinin birinci derecede önemli olduğunu, kardeş sayısındaki azlık ile girişimcilik arasında pozitif ilişki bulunduğunu saptamıştır (Arslan, 2002). Maya ve Top da, ön lisans öğrencileri arasında yaptıkları araştırmalar neticesinde, öğrencilerin girişimciliğe karşı olumlu tutum sergilediklerini tespit etmişler ve girişimcilik düzeylerini "yüksek" bulmuşlardır (TOP, 2011; Uzman, Maya, & Işık, 2012). Keleş ise, vakıf ve devlet üniversitelerinin ön lisans öğrencilerini kıyasladığı çalışmasında devlet üniversitelerinde okuyan öğrencilerin girişimcilik düzeyini "düşük" olarak değerlendirmiştir (Keleş, ÖZKAN, DOĞANER, & ALTUNOĞLU, 2012). Uluyol'da, ön lisans öğrencilerinin kendi işini kurma eğiliminin yüksek olduğunu, üstelik bu durumun konu ile ilgili aldıkları dersler ile arasında bir ilişki olmadığını tespit etmiştir (ULUYOL, 2013).

Lisans eğitimi alan öğrenciler arasında yapılan çalışmalarda da benzer sonuçlar göze çarpmaktadır. Kılıç vd, işletme bölümünde okuyan öğrenciler ile yaptıkları çalışmada, öğrencilerin aylık gelirleri ve sosyo-ekonomik durumları ile dışa-dönüklük ve fırsatlara açık olması arasında anlamlı bir ilişki olduğunu belirtmiştir (KILIÇ et al., 2012). Crant da, girişimci bir aileye sahip olmak ve fırsatçı, öngörülü kişiliğe sahip olmanın girişimcilik eğilimi üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu belirtmiştir (Crant, 1996). Aksaray Üniversitesi'nde yapılan araştırma da üniversitede okuyan lisans öğrencileri ile girişimcilik eğilimleri arasında özgüven ve risk alma özelliklerinin önemini ortaya koymuştur (Uygun, Mete, & Güner, 2012). Öğrencilerin gelecekte kendi işini kurma eğilimlerini "yüksek" olarak değerlendiren ve bu eğilimlerinin "iyi" denebilecek düzeyde olduğunu tespit eden çalışmaların yanı sıra (Geri, 2013; Korkmaz, 2012a; Yıldız & Kapu, 2012), Celal Bayar Üniversitesi'nde okuyan öğrencilerin girişimcilik ilgi seviyelerinin "düşük" olduğunu gösteren çalışmalar da bulunmaktadır (Bilge & BAL, 2012). Yıldız ve Kapu'ya göre girişimcilik özelliğini negatif yönde etkileyen kişisel özelliğin "geleneksellik" olduğu tespit edilmiştir (Yıldız & Kapu, 2012).

Bu araştırmada, İstanbul'da bulunan çeşitli üniversitelerde okuyan ön lisans öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri, öğrencilerin demografik özelliklerine göre analiz edilmiştir. Araştırma meslek yüksekokullarına sınavsız geçiş sistemi düşünüldüğünde neredeyse tamamen İstanbul'da yaşayan bireyler üzerinde yapılmıştır. Bu bakımdan diğer çalışmalar ile farklılık göstermektedir.

YÖNTEM

Bu çalışmanın temel amacı, İstanbul ilinde değişik dönemlerde ön lisans eğitimini tamamlamış ve 2016 yılında eğitimi devam eden öğrencilerin gelecekteki iş kurma hedeflerinin ve bu doğrultuda girişimcilik eğilimlerinin belirlenmesi, girişimci olmalarında demografik faktörlerin etkisinin ölçülmesi hedeflenmiştir. Bu doğrultuda araştırma İstanbul ilinin çeşitli vakıf ve devlet üniversitesindeki ön lisans mezun ve öğrencileri ile sınırlandırılmış olup, 251 öğrenci ile anket çalışması yapılarak tamamlanmıştır. Ankete katılan bireylere cinsiyet, yaş grubu, ailenin aylık gelir durumu ve girişimcilik faaliyetini daha önce gerçekleştirip gerçekleştirmedikleri ile ilgili bireyi tanıma amaçlı sorular ile girişimcilik eğilimi ile ilgili sorular sorulmuştur. Sorulan sorular ile 8 tane hipotez geliştirilmiştir. Geliştirilen hipotezler t-test, Kruskal Wallis ve Mann-Whitney U test yöntemleri ile analiz edilmiştir. Çalışmada öğrencilerin girişimcilik düzeylerini ölçmek için "Üniversite Öğrencileri Girişimcilik Ölçeği" kullanılmıştır (YILMAZ & Sünbül, 2009).

BULGULAR

Metodoloji

Araştırmada kullanılan ölçeğin güvenilirlik katsayısını belirlemek için güvenilirlik analizinden yararlanılmıştır. Bu açıdan yaygın bir yöntem olan Cronbach Alfa katsayısına bakılmıştır. Cronbach Alfa katsayısı "0,87" olarak tespit edilmiştir. Güvenilirlik katsayısının 0,80-1,00 arasında olması ölçeğin güvenilirliğinin yüksek olduğunu göstermektedir (Alpar, 2011: 815). Girişimcilik eğilimini belirlemeye yönelik uygulanan ölçeğin puanıyla, demografik faktörlerin ilgili diğer özelliklere göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla parametrik test yöntemlerinden bağımsız örneklem t-testi ve parametrik olmayan testlerden Kruskal Wallis testinden yararlanılmıştır.

Toplanan verilerin analizinde öncelikle demografik özelliklerin değerlendirilmesi amacıyla tanımlayıcı istatistikleri hesaplanmış ve araştırma sorularının yanıtları incelenmiştir.

Araştırmanın Bulguları

Uygulanan anket sonuçlarına ilişkin veriler; toplam 251 kişiye uygulanan anket sorularından elde edilen yanıtları içermektedir. Anket katılımcılarının %59,4'ü kadın %40,6'sı erkektir.

Tablo 1: Katılımcıların Cinsiyetiniz Bilgileri

	Frekans	%
Kadın	149	59.4
Erkek	102	40.6
Toplam	251	100.0

Tablo 2: Katılımcıların Yaş Bilgileri

	Frekans	%
17-20	98	39.0
21-24	87	34.7
25 ve üstü	66	26.3
Toplam	251	100.0

Tablo 2, öğrencilerin yaş aralıklarına ait veriler içermektedir. Sonuçlar değerlendirildiğinde katılımcıların %39'unun 17-20 yaş aralığına sahip olduğu görülmektedir. Katılımcı yaş aralığı sonuçları birbirine yakındır.

Tablo 3: Öğrencilerin mezun oldukları orta öğretim kurumuna ilişkin bilgiler

	Frekans	%
Klasik Lise	40	15.9
Anadolu Lisesi	28	11.2
Meslek Lisesi	164	65.3
İmam Hatip ve Ticaret Lisesi	2	.8
Diğer Lise	17	6.8
Toplam	251	100.0

Tablo 3'e ilişkin veriler değerlendirildiğinde öğrencilerin %65,3'ünün Meslek Liselerinde eğitim gördükleri görülmektedir. Özellikle meslek yüksekokullarında (MYO) eğitim-öğretim gören öğrencilerin eğitimlerini ilerletmek ve olmak istedikleri meslek grubu hakkında daha fazla eğitim almak için meslek yüksekokullarını tercih etmesi anketin katılımcı profilinde de görülmektedir. MYO'ları en az tercih eden katılımcı grup ise %0,8 ile İmam Hatip ve Ticaret Lisesi mezunlarıdır.

Tablo 4: Ailenin toplam gelirine ilişkin bilgiler

	Frekans	%
1001-1500	12	4.8
1501-2500	24	9.6
2501-3500	49	19.5
3501-4500	79	31.5
4501 ve üzeri	87	34.7
Toplam	251	100.0

Tablo 4 değerlendirildiğinde, öğrencilerin %85,7'sinin aile gelirlerinin 2501 TL ve üzerinde olduğu görülmektedir.

Tablo 5: Anne ve Babanın eğitim durumu, çalıştıkları alan, çalışma durumları ve çalıştıkları pozisyonlara ilişkin bilgiler

			Anne			Baba	
			Frekans	%		Frekans	%
Eğitim Durumu	Okur-Yazar		55	21.9		33	13.1
	İlk		18	7.2		27	10.8
	Orta		11	4.4		10	4.0
	Lise		92	36.7		112	44.6
	Önlisans		4	1.6		3	1.2
	Lisans		17	6.8		21	8.4
	Lisansüstü		54	21.5		45	17.9
Çalıştıkları Alan	Kamu	Çalışan	7	2.8	Çalışan	5	2.0
		Emekli	17	6.8	Emekli	23	9.2
	Türk Sermayeli Özel Sektör	Çalışan	37	14.7	Çalışan	47	18.7
		Emekli	64	25.5	Emekli	68	27.1
	Yabancı Sermayeli	Çalışan	14	5.6	Çalışan	14	5.6
		Emekli	22	8.8	Emekli	26	10.4
	Serbest (Kendi işi)	Çalışan	10	4.0	Çalışan	14	5.6
		Emekli	13	5.2	Emekli	23	9.2
	Tarım	Çalışan	3	1.2	Çalışan	5	2.0
		Emekli	4	1.6	Emekli	7	2.8
	Diğer	Çalışan	20	8.0	Çalışan	8	3.2
		Emekli	36	14.3	Emekli	9	3.6
Çalıştıkları Pozisyon	Üst ve Orta Kademe Yönetici		35	13.9		38	15.1
	Alt Kademe Yönetici		47	18.7		50	19.9
	Memur / İşçi (Personel)		1	.4		106	42.2
	İşletme Sahibi/Ortağı		21	8.4		31	12.4
	Diğer		60	23.9		25	10.0

Tablo 5'e ilişkin veriler değerlendirildiğinde, ailelerin eğitim durumları açısından çalışmaya katılan öğrencilerin %66,6'sının anneleri ile %72,1'inin babaları lise ve üstü eğitim almıştır. Bu durum ankete katılan öğrencilerin ailelerinin öğretim durumlarının yüksek olduğunu göstermektedir. Çalışmaya katılan öğrencilerin çoğunun anneleri (%51,4) ve babaları (%62,3) emeklidir. Anne ve babalar en çok Türk sermayeli özel şirketlerde görev almışlar (%52,6) ya da almaktadırlar (%33,4). Anne- babaların çalıştıkları pozisyon bilgilerine bakıldığında ise, babaların çoğunun personel konumunda memur/işçi olarak (%42,2) görev icra ettikleri, annelerin ise verilen konumlar dışındaki pozisyonlarda görev aldıkları (%23,9) görülmektedir.

Tablo 6: Ailede kaç çocuk olduğuna ilişkin veriler

	Frekans	%
1	29	11.6
2	96	38.2
3	67	26.7
4	42	16.7
5 ve üstü	16	6.4
Toplam	251	100.0

Ailede kaç çocuk olduğuna dair soruya verilen cevaplar istatistiki olarak değerlendirildiğinde, katılımcıların sadece %11,6'sı tek çocuktur. Diğer %38,2 katılımcının sadece 1 kardeşi, % 49,8'inin ise birden fazla kardeşi bulunmaktadır.

Tablo 7: Ailede kendi işini kuran olup olmadığına ilişkin bilgiler

	Frekans	%
Evet	52	20.7
Hayır	199	79.3
Toplam	251	100.0

Tablo 7 değerlendirildiğinde, ankete katılan öğrencilerin sadece %20,7'sinin ailesinde kendi işini kuran kişiler bulunmaktadır. %79,3'ünün ise ailesinde böyle bir girişimde bulunan olmamıştır.

Tablo 8: Ön lisans eğitimi boyunca bir işte çalışıp çalışmadığına ait bilgiler

	Frekans	%
Evet	167	66.5
Hayır	84	33.5
Toplam	251	100.0

Tablo 8'e ilişkin veriler değerlendirildiğinde katılımcı öğrenci ve mezunların %66,5'unun öğrenim hayatları boyunca çalıştıkları, okul hayatları bitmeden çalışma hayatına atıldıkları görülmektedir.

Tablo 9: Kimseyle paylaşmadığı kendine ait bir iş fikrinin olup olmadığına ilişkin bilgiler

	Frekans	%
Evet	58	23.1
Hayır	99	39.4
Olmasını İsterdim	91	36.3
Toplam	251	100.0

Yukarıdaki veriler değerlendirildiğinde, katılımcıların sadece %23,1'inin kendine ait iş fikri vardır ve kimseyle paylaşmamıştır. %36,3'ü böyle bir fikrinin olmasını istemektedir. Bu grubun girişimcilik özelliklerini geliştirmek istedikleri söylenebilir.

Tablo 10: Ailenin herhangi bir meslek için yönlendirme yapıp yapmadığına ilişkin bilgiler

	Frekans	%
Kendi işimi yapmam	79	31.5
Memur olmam	58	23.1
Özel şirkette çalışmam	112	44.6
Toplam	251	100.0

Katılımcıların %44,6'sının ailesi kendisini özel bir şirkette çalışması için yönlendirmektedir. %23,1'sinin ailesinin yaşam şartları düşünüldüğünde memur olması için yönlendirdiği görülmektedir. Sadece %31,5 oranında katılımcının ailesinin, katılımcıyı kendi işini kurması yönünde yönlendirmektedir.

Araştırma da ele alınan grubun tanımlayıcı istatistiklerle incelenmesinden sonra verilerin dağılımı ile ilgili çalışma yapılmıştır. İstatistik çalışmalarda en yaygın kullanılan dağılım normal dağılımdır. Veri grubunun normallik testleri Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro Wilks testlerine bakılarak anlaşılmaktadır. Frekans sayısı 29'dan az olduğunda Shapiro Wilks, fazla olduğunda ise Kolmogorov-Smirnov testi kullanılabilir (Kalaycı, 2010: 10). Değerlendirmeye alınan anket sayısı 251 olduğundan Kolmogorov-Smirnov testi sonucu incelenmiş olup, test sonucu tüm faktörler için (p=0,00 < 0,05 olduğundan) normal dağılıma uygun bulunmamıştır. Genel olarak, parametrik olmayan testlerle nominal, ordinal yada normal dağılım göstermeyen sayısal veriler analiz edilebilirken, parametrik testlerle normal dağılım gösteren sayısal verilerin analizi yapılabilir (Kalaycı, 2010: 85). Çalışmanın veri seti normal dağılım gösteren veriler bağımsız t testi ile değerlendirilmiştir. Normal dağılıma uymayan veriler parametrik olmayan testler ile (Mann-Whitney U ve Kruskal Wallis) analiz edilmiştir. Araştırmada aşağıdaki hipotezler test edilmiştir:

Hipotez 1

H0: Kadınlar ve erkekler arasında girişimcilik eğilimleri bakımından fark yoktur.
H1: Kadınlar ve erkekler arasında girişimcilik eğilimleri bakımından fark vardır.

Tablo 11: Cinsiyete Göre Öğrencilerin Girişimcilik Düzeyleri

						t Testi		
Puan	Gruplar	N	$\bar{X}$	ss	Shx	t	sd	p
Girişimcilik Eğilimi	Kadın	148	3.515	.4876	.0401	.926	247	.355
	Erkek	101	3.459	.4429	.0441			

Ankete cevap verenlerin cinsiyetleri ile girişimcilik eğilimleri arasında bir ilişki olup olmadığı araştırılmış, bu sebeple cinsiyet grupları arasında girişimcilik eğilimleri bakımından anlamlı farklılık olup olmadığı bağımsız t testi ile test edilmiş (Tablo 11) ve gruplar arasında istatistiki olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir (p=0,355 > 0,05). Buna göre hem kadınlar hem de erkekler "yüksek" girişimcilik düzeyine sahiptirler.

Hipotez 2

H0: Ailede kendi işini kuran kişinin olması ile girişimcilik eğilimleri bakımından fark yoktur.
H1: Ailede kendi işini kuran kişinin olması girişimcilik eğilimleri bakımından fark vardır.

Tablo 12: Ailenizde kendi işini kuran var mı?

						t Testi		
Puan	Gruplar	N	$\bar{X}$	ss	Shx	t	sd	p
Girişimcilik Eğilimi	Evet	51	3.506	.4460	.0624	.243	247	.808
	Hayır	198	3.488	.4769	.0339			

Ankete cevap verenlerin ailelerindeki bireylerin kendi işini kurmalarına ilişkin soruya verilen cevaba bakıldığında, kendi işini kurmanın katılımcıların girişimcilik eğilimleri ile anlamlı farklılık olup olmadığı bağımsız t testi ile test edilmiş (Tablo 12) ve verilen cevaplar açısından anlamlı bir farklılık görülmemektedir (p=0, 808 > 0,05). Böylece ailede kendi işini kuran bir bireyin ailede olup olmamasının kişinin girişimciliğine etkisi bulunmamaktadır denebilir.

Hipotez 3

H0: Eğitim süresince çalışma ile girişimcilik eğilimleri bakımından fark yoktur.
H1: Eğitim süresince çalışma ile girişimcilik eğilimleri bakımından fark vardır.

Tablo 13: Ön Lisans eğitiminiz boyunca bir işte çalıştınız mı? / Çalışıyor musunuz?

						t Testi		
Puan	Gruplar	N	$\bar{X}$	ss	Shx	t	sd	p
Girişimcilik Eğilimi	Evet	166	3.482	.4649	.0361	-.480	247	.632
	Hayır	83	3.512	.4819	.0529			

Ankete cevap verenlerin ön lisans eğitimi boyunca herhangi bir işte çalışıp çalışmadıklarına dair soru sorulduğunda verdikleri cevaplar değerlendirilmiş, eğitim hayatları boyunca bir işte çalışıp çalışmadıkları ile girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı farklılık olup olmadığı bağımsız t testi ile test edilmiş (Tablo 13) ve verilen cevaplar açısından anlamlı bir farklılık görülmemiştir (p=0, 632 > 0,05). Katılımcıların erken iş hayatına atılmalarının girişimcilik eğilimleri üzerinde etkisi yoktur denebilir.

Hipotez 4

H0: Annenin eğitim düzeyi ile girişimcilik eğilimleri bakımından fark yoktur.
H1: Annenin eğitim düzeyi ile girişimcilik eğilimleri bakımından fark vardır.

Tablo 14: Girişimcilik eğilimleri Puanlarının Annenin Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

	N		Ki-Kare	sd	P
Okuryazar	4	145.75			
İlkokul	53	120.51			
Ortaokul	54	128.10			
Lise	92	127.16			
Ön lisans	17	124.68			
Lisans	18	100.39			
Lisansüstü	11	146.59			
Total	249		3.813	6	0.702

Tablodan anlaşılacağı gibi, girişimcilik eğilimi puanları sıralamalar ortalamalarının annenin eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H sonucunda annenin eğitim düzeyi gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. (Ki kare=3,813; sd=6; 0.702).

Hipotez 5

H0: Babanın eğitim düzeyi ile girişimcilik eğilimleri bakımından fark yoktur.
H1: Babanın eğitim düzeyi ile girişimcilik eğilimleri bakımından fark vardır.

Tablo 15: Girişimcilik eğilimleri Puanlarının Babanın Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

	N		Ki-Kare	s.d.	P
Okuryazar	3	213.83			
İlkokul	32	110.06			
Ortaokul	44	141.65			
Lise	112	132.74			
Ön lisans	21	98.76			
Lisans	27	100.39			
Lisansüstü	10	107.80			
Total	249		16.09	6	0.013

Tablodan anlaşılacağı gibi, girişimcilik eğilimi puanları sıralamalar ortalamalarının babanın eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H sonucunda babanın eğitim düzeyi gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (Ki kare=16,09; sd=6; 0.013). Bu işlemin ardından Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı karşılaştırma tekniklerine geçilmiştir. Bu amaçla kullanılan özel bir test tekniği bulunmadığından ikili karşılaştırmalarda tercih edilen Mann Whitney-U uygulanmıştır. Analizlerin sonucunda farklılığın babaları okuryazar olan grupla, babaları lisansüstü eğitime sahip olan grup arasında, babaları lisansüstü eğitime sahip olan grup lehine gerçekleştiği belirlenmiştir (U=55,00; z=-2,539; 0.011).

Hipotez 6

H0: Ailede çocuk sayısı ile girişimcilik eğilimleri bakımından fark yoktur.
H1: Ailede çocuk sayısı ile girişimcilik eğilimleri bakımından fark vardır.

Tablo 16: Girişimcilik eğilimleri Puanlarının Ailede çocuk sayısı Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

	N		Ki kare	sd	P
1 çocuk	29	110.12			
2 çocuk	94	140.79			
3 çocuk	67	131.86			
4 çocuk	42	125.10			
5 çocuk ve üzeri	17	155.09			
Total	249		8.787	4	0.38

Tablodan anlaşılacağı gibi, girişimcilik eğilimi puanları sıralamalar ortalamalarının ailenin çocuk sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H sonucunda ailenin çocuk sayısı gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (Ki kare=8.787, sd=4; P=0.38). Bu işlemin ardından Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı karşılaştırma tekniklerine geçilmiştir. Bu amaçla kullanılan özel bir test tekniği bulunmadığından ikili karşılaştırmalarda tercih edilen Mann Whitney-U uygulanmıştır. Analizlerin sonucunda farklılığın bir çocuk sahibi olan grupla diğer gruplar arasında olup çok çocuk sahibi olan grup lehine gerçekleştiği belirlenmiştir (U=68,00; z=-2,583; P=0.010).

Hipotez 7

H0: Yaş değişkeni ile girişimcilik eğilimleri bakımından fark yoktur.
H1: Yaş değişkeni ile girişimcilik eğilimleri bakımından fark vardır.

Tablo 17: Girişimcilik eğilimleri Puanlarının yaş Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

	N		Ki kare	sd	P
17-20	98	119.12			
21-24	86	145.23			
25 ve üstü	65	107.10			
Total	249		11.459	2	0.003

Tablodan anlaşılacağı gibi, girişimcilik eğilimi puanları sıralamalar ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H sonucunda yaş değişkeninin gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (Ki kare=11.459, sd=2; P= 0.003). Bu işlemin ardından Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı karşılaştırma tekniklerine geçilmiştir. Bu amaçla kullanılan özel bir test tekniği bulunmadığından ikili karşılaştırmalarda tercih edilen Mann Whitney-U uygulanmıştır. Analizlerin sonucunda farklılığın 17-20 yaş grubu ile diğer gruplar arasında olup 17-20 yaş grubu lehine gerçekleştiği belirlenmiştir (U=2021; z=-2,909; P=0.004).

Hipotez 8

H0: Ailenin geliri ile girişimcilik eğilimleri bakımından fark yoktur.
H1: Ailenin geliri ile girişimcilik eğilimleri bakımından fark vardır.

Tablo 18: Girişimcilik eğilimleri Puanlarının Ailenin Geliri Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

	N		Ki kare	sd	P
1001-1500	10	158.75			
1501-2500	24	117.21			
2501-3500	49	131			
3501-4500	79	133.22			
4501 ve üstü	86	110.84			
Total	248		7.22	4	0.125

Tablodan anlaşılacağı gibi, girişimcilik eğilimi puanları sıralamalar ortalamalarının ailenin geliri değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H sonucunda ailenin geliri değişkeninin gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. (Ki kare=7.22; sd=4; P=0.125).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışma ile İstanbul'da çeşitli üniversitelerde ön lisans düzeyinde eğitim-öğretim gören ya da bir ön lisans programından mezun olan bireylerin girişimcilik eğilimlerinin araştırılması amacıyla yapılmıştır. Katılımcılara ilk aşamada sorulan tanıtıcı bilgileri ile ilgili sorular sorulmuştur. Tüm sonuçlar SPSS 17.0 istatistiksel paket program kullanılarak değerlendirilmiştir. İkinci aşamada ise girişimcilik eğilimleri ile sorular sorulmuş, tüm yanıtlara frekans, t-test ile Likert içeren yanıtlara Kruskal Wallis-H ile Mann Whitney-U analiz yöntemi uygulanmıştır. Araştırmada 8 hipotez geliştirilmiş, verilen yanıtlar hipotezlere uygunluk açısından değerlendirilmiştir.

Anket 251 katılımcıya uygulanmıştır. Araştırma sonucunda katılımcıların cinsiyet durumları fark etmeksizin yüksek düzeyde girişimcilik potansiyeline sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcıların %65,3'ü meslek lisesinde orta öğretimini tamamlamıştır. %85,7'sinin ailesel olarak gelir düzeyi 2501 TL ve üzerindedir. Genel olarak katılımcıların anne ve baba çalışma bilgileri sorulduğunda emekli oldukları görülmektedir. Eğitim durumları değerlendirildiğinde ise ortalama %69,35'inin lise ve üstü eğitim aldıkları görülmektedir. Katılımcılar ön lisans eğitimleri boyunca %33,5 oranında çalışmamışlardır. Ayrıca ailelerinde de %79,3 oranında kendi işini

kuran birey bulunmamaktadır. Kendilerinin iş kurmak için bir fikrinin olup olmadığı incelendiğinde ise %39,4'ünün başkaları ile paylaşmadığı bir iş fikrinin olmadığı görülmüştür.

Tüm bu bulgular ile geliştirilmiş hipotezler incelendiğinde, cinsiyet ile girişimcilik eğilimi arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Ailede kendi işini kuran bir bireyin olması ya da katılımcıların eğitim hayatları süresince çalışmaları girişimcilik eğilimlerini etkilememektedir. Annenin eğitim düzeyi de girişimcilik eğilimini etkilemezken, babanın eğitim düzeyinde ise anlamlı bir farklılık görülmüştür. Babanın eğitim durumunun artması (lisansüstü), katılımcının girişimcilik eğilimini etkilemektedir. Bu durum üniversitelerde eğitim görmüş olan eğitimli ebeveynlerin, çocuklarını da kendi işini kurma konusunda yönlendirdiklerini göstermektedir. Ayrıca ailedeki çocuk sayısı da katılımcıların girişimcilik özelliklerini etkilemektedir. Çok kardeşi olan bireylerin, kendilerini öne çıkarma ya da bir büyük kardeşini örnek alma ya da küçüklerine örnek olma, koruma, kollama güdüleri ile iş kurma ve etrafını yönlendirme konusunda daha atak bir yapıya sahip oldukları gözlenmiştir. Oysaki tek çocuk olan katılımcıların böyle bir kaygısı görülmemektedir.

Sonuçlara göre, genç katılımcılar (17-20) yeni fikirlere daha açık ve daha girişimci bir potansiyele sahiptirler. Yaş arttıkça girişimcilik eğilimleri azalmaktadır. Ailenin toplam gelir düzeyi ile girişimcilik eğilimleri arasında ise herhangi bir bağ görülmemiştir. Ailenin gelir düzeyi katılımcıyı girişimcilik eğilimi açısından etkilememektedir.

Tüm bu sonuçlar değerlendirildiğinde, ön lisans eğitimi almış katılımcıların girişimcilik potansiyellerin yüksek, fakat yönlendirme ve motivasyon seviyelerinin az olduğu söylenebilir. Bu düzeyin arttırılması için özellikle ön lisans eğitimi almış, hatta öncesinde meslek lisesinde eğitimini tamamlamış bireylerin kendi işini kurma konusunda ön bilgilerinin fazla olduğu düşünülürse, cesaretlendirilmeleri gerekmektedir. Bu fikre daha da yaklaşmaları açısından staj eğitimlerinin de kalitesi arttırılmalı, meslek yüksekokullarının gerekirse staj denetimleri arttırılmalıdır. Öğrencilerin sektörü daha da tanımaları ve iş akışını yerinde görebilmeleri açısından staj eğitim süreleri arttırılabilir ya da ikinci bir staj eğitimi zorunlu hale getirilebilir.

Katılımcı gençler arasında %39,4'lük bir kısmının iş kurma ile ilgili bir fikrinin bulunmaması sonucu da irdelenmelidir. Gençlere ön lisans eğitimleri sırasında sadece girişimcilik temel dersi değil, iş geliştirme ile ilgili ek dersler de verilmelidir. Ön lisans eğitimleri boyunca sektör temsilcileri ile daha fazla bir araya gelmelidirler. Bunun için kariyer günleri yapılabilir, ders içi workshoplar arttırılabilir ve girişimci sektör temsilcileri ile seminerler ve konferanslar düzenlenebilir. Mevcut sayıların da arttırılması sağlanabilir. Gerek devlet gerek özel sektör tarafından desteklenen iş kurma projeleri hakkında öğrenciler bilinçlendirilmeli, gerekli tanıtımlar meslek yüksekokulu takvimlerine alınmalıdır. Öğrenciler hem olanakları hem de nasıl faydalanacaklarını bu sayede daha iyi öğrenecekler, böylece girişimciliklerine de fayda sağladığı görülecektir.

Not: Bu çalışma 27- 29 Ekim 2016 tarihlerinde Antalya'da 7 Ülkenin katılımıyla düzenlenen World Conference on Educational and Instructional Studies- WCEIS'de bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKÇA

Alpar, R.. (2011). Çok Değişkenli İstatistiksel Yöntemler, Ankara, Detay yayıncılık.

Arslan, Kahraman. (2002). Üniversiteli Gençlerde Mesleki Tercihler Ve Girişimcilik Eğilimleri.

Bayülken, Y., Kütükoğlu, C... (2012). Küçük Ve Orta Ölçekli Sanayi İşletmeleri (Kobi'ler). Ankara: Tmmob Makina Mühendisleri Odası.

Bilge, H. & Bal, V.. (2012). Girişimcilik Eğilimi: Celal Bayar Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. Journal of Süleyman Demirel University Institute of Social Sciences Year, 2(16).

Bozkurt, Ö., Çetinkaya, Kalkan, A., Koyuncu, O., ve Sünbül, A.M. (2012). Türkiye'de Girişimciliğin Gelişimi: Girişimciler Üzerinde Nitel Bir Araştırma. Journal of Süleyman Demirel University Institute of Social Sciences Year, 1 (15).

Brenner, C, Pringle, Charles D, & Greenhaus, Jeffrey H. (1991). Perceived Fulfillment Of Organizational Employment Versus Entrepreneurship: Work Values And Career Intentions Of Business College Graduates, 62.

Crant, J M.. (1996). The Proactive Personality Scale As A Predictor Of Entrepreneurial Intentions. Journal of small business management, 34(3), 42.

Geri, S.. (2013). Research on Entrepreneurial Characteristics Of Students İn School Of Physical Education And Sports. Turkish Journal of, 2(3).

Gözek, S,, & Akbay, C.. (2012). Girişimci Adaylarının Girişimcilik Eğilimleri ve Sorunları. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 9(2).

İraz, R. (2005). Yaratıcılık ve Yenilik Bağlamında Girişimcilik ve KOBİ'ler: Çizgi Kitabevi.

İşcan, Ö., F., & Kaygın, Erdoğan. (2011). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma/An Investigation to Determine the Entrepreneurship Tendency of University Students. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 15(2).

Karr, A. R. (1985, November). Labor Letter. The Wall Street Journal, 1.

Keleş, H. N. Özkan, Kıral, T. Doğaner, M. & Altunoğlu, A. E.. (2012). Önlisans Öğrencilerinin Girişimcilik Düzeylerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma. Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi(9).

Kılıç, R., Keklik, B., & Çalış, N.. (2012). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma: Bandırma İİBF İşletme Bölümü Örneği. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 17(2).

Kılıç, R., Yılmaz, Ö., & Örücü, E.. (2007). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinde Ailesel Faktörlerin Etkisi Üzerine Bir Uygulama.

Korkmaz, O. (2012a). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: Bülent Ecevit Üniversitesi Örneği.

Korkmaz, O. (2012b). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: Bülent Ecevit Üniversitesi Örneği. Journal of Economics & Administrative Sciences/Afyon Kocatepe Üniversitesi Iktisadi ve Idari Bilimler Fakültesi Dergisi, 14(2).

Marangoz, M. (2012). Girişimcilik, Beta Yayınları: İstanbul.

Minniti, M., Bygrave, W. D, & Autio, E. (2006). GEM Global Entrepreneurship Monitor: 2005 Executive Report: London Bussiness School.

Sandholtz, K. (1990, 1990). M.B.A. Attitudes. The College Edition of the National Business Employment Weekly, Spring, 14-15.

Şenocak, B. (2000). 2000'li Yılların Girişimcilik Modeli, 3. İzmir İktisat Kongresi, 181-186.

Top, S. (2011). Myo Öğrencilerinin Gelecekteki Girişimcilik Kariyer Niyetlerinin Planlı Davranış Modeli Kapsamında Değerlendirilmesi. Trakya University Journal of Social Science, 13(1).

Uluyol, O. (2013). Öğrencilerin Girişimcilik Eğilimlerinin Belirlenmesi: Gölbaşı Meslek Yüksekokulu Örneği. Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2013(15).

Uygun, M. Mete, S., & Güner, E.. (2012). Genç Girişimci Adayların Girişimcilik Eğilimi Ve Girişimcilik Özellikleri Arasındaki İlişkiler. Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi, 4(2).

Uzman, E., Maya, İ. Çalışkan, & Işık, H.. (2012). Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Girişimcilik Düzeylerini Farklı Kaynaklardan Algıladıkları Sosyal Desteğin Yordaması.

Yelkikalan, N., Akatay, Yıldırım, A., Karadeniz, H M., Köse, Y., Koncagül, Öznur, C.., & Özer, E.. (2010). Dünya ve Türkiye Üniversitelerinde Girişimcilik Eğitimi. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 2010(2), 51-59.

Yıldız, S., & Kapu, H.. (2012). Üniversite Öğrencilerinin Bireysel Değerleri ile Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki İlişki: Kafkas Üniversitesi'nde Bir Araştırma. KAÜ-İİBF Dergisi, 3(3), 39-66.

Yılmaz, E., & Sünbül, A. M. (2009). Üniversite Öğrencilerine Yönelik Girişimcilik Ölçeğinin Geliştirilmesi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 21(2), 195-203.